

Kupido - lat. *Cupido*; rímska obdoba gréckeho *Erota*; jeho atribútom bola *fakľa*; fakľa v ruke Kupida, obrátená a zahasená naznačuje, že *láska* drieme alebo je mŕtva

Hall: gréc. *Erós*, lat. *Amor*; v rímskej mytológii náprotivok gréckeho *Erosa*; boh *lásky*; hoci bol pomerne menej významnou postavou v *gréckej* a *rímskej mytológii*, bol často zobrazovaný v *helenistickom* umení, v *renesancii* a aj neskoršie; v mnohých umeleckých dielach je jeho prítomnosť symbolická, ako pripomienka, že ide o ľúbostnú tému; takto sa zdržiava v blízkosti, keď *Jupiter* zvädza dievčatá alebo zobrazeniach milencov; keď *Adonis* opúšťa *Venušu* a Kupido podriemkava pod stromom, výjav naznačuje, že Adoniseve myšlienky sú obrátené inde; keď si Kupido hrá s *Marsovými* zbraňami alebo vyrezáva luk z *Herkulovho* kyjaku, scéna symbolizuje silu lásky odzbrojujúcu aj siláka; často má Kupido zviazané *oči*, nie je to iba preto, že láska je *slepá*, ale pre narážku na zaslepenosť, ktorá je spätá s *hriechom*; Kupido je trestaný panenskou *Dianou* alebo bohyňou vojny a múdrosti *Minervou*, ktoré neschvaľujú jeho činy a sú symbolmi čistoty; hoci Kupido spočiatku symbolizoval pre Grékov najhlbšie, najmohutnejšie ľudské prirodzenosti, v neskorších dobách sa jeho postava premenila na priateľského, okridleného mladíka (pozri *kridla*); tak bol zobrazovaný aj v renesancii; *barokoví* a *rokokoví* maliari z neho často urobili buclaté dieťa (pozri *Nanebovzatie Panny Márie*); Kupidovými *atribútmi* sú *luk*, *šíp* a *tulajka*; *fakľa*, prevrátená a zahasená, ktorú drží spiaci Kupido, znamená pomínutelnosť pozemských radovánok a často má v tomto zmysle významnú úlohu v kresťanskej pohrebnej plastike (pozri *funerálne symboly*); *zemeguľa* symbolizuje univerzalitu lásky (porovnaj *Nanebovzatie Panny Márie*, v ktorom je Mária zobrazovaná na guli); Kupidov dvojkoľosový voz *biga* býva ťahaný štyrmi bielymi koňmi alebo *capmi*, známymi ako symboly *sexuality*

témy:

-Výchova Kupida; podľa najrozšírenejšej tradície bol Kupido synom *Venuše*; je zobrazovaný medzi matkou a učiteľom *Merkúrom* čítajúcim knihu; výchova *bohov* a *héroov* bola obľúbeným námetom v *renesancii*; bola výrazom záujmu o obrozenie antickej vzdelanosti (pozri *humanizmus*)

-Potrestanie Kupida; Kupido bol často trestaný za pohromy, ktoré spôsobovali jeho šípy; je vidieť *Venušu*, ako mu ho berie, alebo má Kupida položeného cez koleno, jej ruka drží kyticu *ruží*, ktorou sa ho chystá udrieť; Kupido je pochopiteľne terčom útokov *Dianiných nýmfov*, strážkyň *čistoty*; kradnú, lámu a spaľujú mu šípy, zatiaľ čo on spí, alebo mu pristrihujú *kridla*; rímsku *Minervu*, tiež panenskú bohyňu, vidno, ako ho bije; rovnako sa správa *Mars*, boh zvady a vojny, ale nad ním často Kupido víťazí

-Kupido bodnutý *včelou*; grécky lyrik a tvorca *bukolickej* poézie Theokritos zo Syrakúz (300-260pr.Kr.) vypráva vo svojej bájke, ako bol Kupido ako dieťa *bodnutý včelou*, práve keď kradol plást *medu*; utekal k svojej matke, ktorá ho ostro vyhrešila, že rany, ktoré jeho šípy spôsobujú druhým, sú oveľa bolestivejšie; Kupido je zobrazovaný, ako stojí plačúci popri *Venuši* a drží plást medu divých včiel, ktoré lietajú okolo neho; tento námet bol niekedy súčasťou *zlatého veku*

-*Erós* a *Anterós*; *Anterós*, *Erosov* brat, bol v *antike* známou postavou; raz *Venuši* povedal jej syn *Eros/Kupido*, keď sa znepokojovala nad tým, že akosi prestal rásť, že by tento jeho problém mohol napraviť iba jeho brat; preto Kupido dostal brata *Anterósa*, ktorý symbolizoval opätovanú lásku, t.j. lásku, ktorá rastie a silnie, ak je opätovaná; *Erós* a *Anterós* sú zobrazovaní spoločne, ako zápasia, niekedy o *palmovú ratolesť*, alebo sa uzmierení objímajú; ich zápasenie nie je prejavom nesvornosti, ale sily ich vzájomnej sympatie; renesanční *humanisti* rozlišovali dva druhy lásky: duchovnú, ktorá vznikla rozjímaním o Bohu, a svetskú, to znamená obyčajnú, pozemskú alebo pohlavnú; zvyčajne sú zobrazovaní ako *dvojčky* *Venuše* alebo *dvojčky* *Kupidovia*; zápas *Eróta* a *Anteróta* symbolizoval tieto dve stránky lásky

pozri *zlatý vek ľudstva*; *putti*, *gazela*, *srdce*, *amoret/amorek*, *Amor*, *nanebovzatie*; *atribúty*, *symboly*, *alegérie* a *prirovnania*

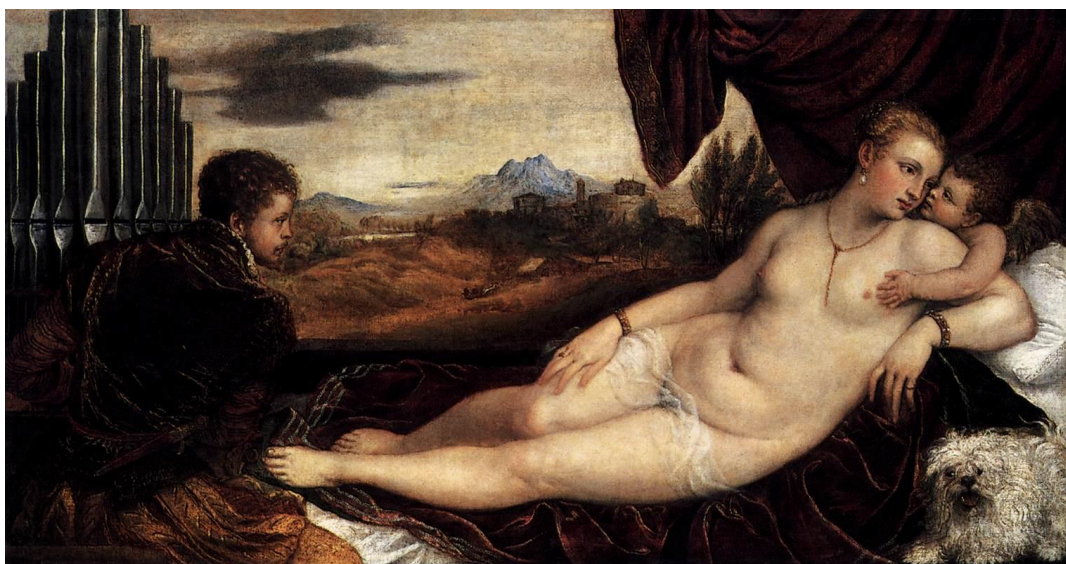
<http://en.wikipedia.org/wiki/Modesty>

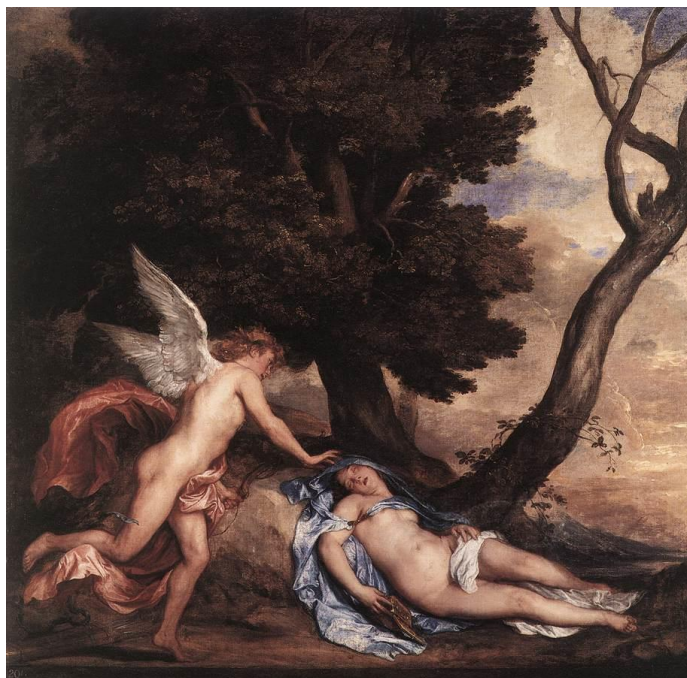
Okrídlený Kupido (freska, Villa San Marco, Stabiae)

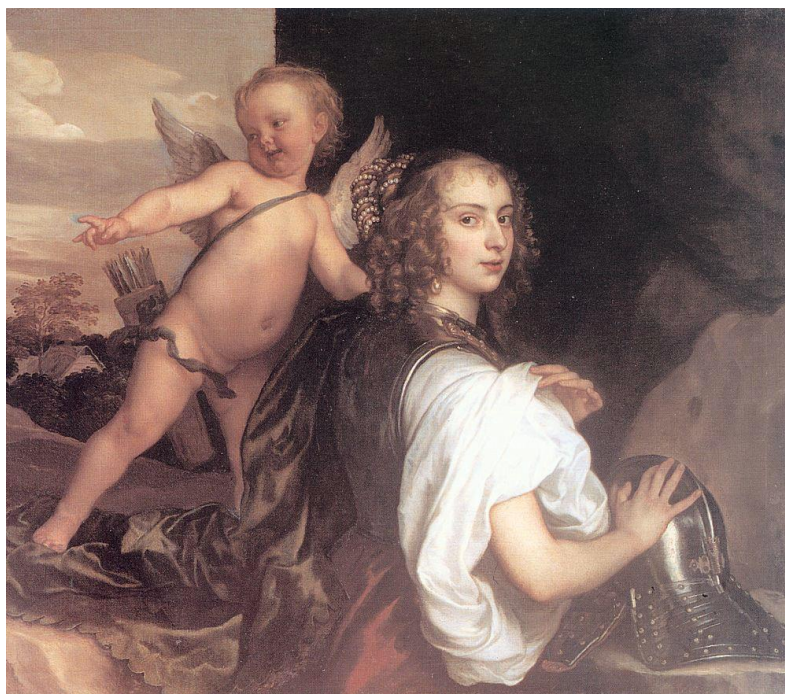
P. di Cosimo: Venuša, Mars a Kupido (1486-1510)

Tizian: Venuša s organistom a Kupidom (16.st.)

A. Van Dyck: Kupido a Psyche

A. Van Dyck: Kupido a Psyche

G. Romano: Kupido a tri Grácie (freska vo Villa Farnese, 1517-1518)

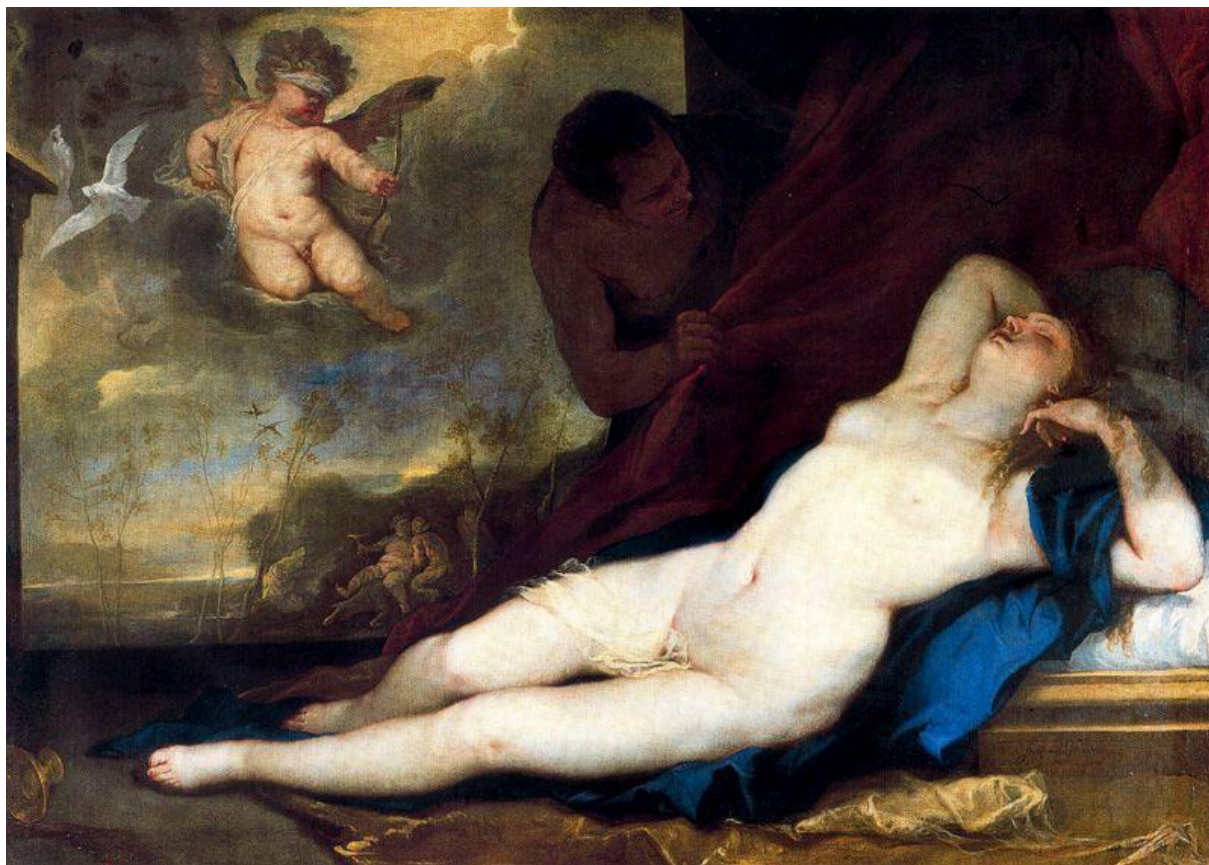
G. Romano: Kupido, Psyché a ďalšie figúry (16.st.)

A. Carracci: Venuša a Kúrido (1590-1595)

Majster Flóry: Narodenie Cupida (2.pol. 16.st.)

L. Giordano: Spiaca Venuša, Kupido a Satyr (17.st.)

Guercino: Mars, Venuša a Kupido (1633)

G. Reni: Ležiaca Venuša a Kупido (1639)

L. M. Bonnet: Výchova Kупida

J. Umbach (?): Kupido a Psyché (štetcová maľba tušom a bielobou na farebnom papieri, 1640)

O. Gentileschi: Kupido a Psyché (1610)

E. Kvellinus II: Kupido na delfinovi (1630)

A. Coypel: Spojenectvo Bakcha a Cupida (1702)

H. van der Mijne: Venuša a Kúrido (18.st.)

N.-N. Coypel: Nymfa a Cupido (1734)

H. van der Mijne: Venuša a Kupido (18.st.)

Kupido triumfujúci - jedna s tém *Láska premožiteľka*, v ktorej hlavnou postavou je *Kupido* triumfálne vystretý medzi rôznymi predmetmi symbolizujúcimi vzdelanosť a umenie, lásku alebo vojnu; pozri *Kupido Hall*)

- námet *Láska premožiteľka*; pochádza z výroku rímskeho básnika *Vergília*: *Omnia vincit amor* – „Láska zvíťazí nad všetkým“; Kupido je v tomto motíve zobrazovaný viacerými spôsobmi; Kupido premohol boha *Pana* tak, že ho chytil za jeden z jeho rohov; *Pan* kľáči na jednom kolene; pretože *Pan* symbolizuje telesnú žiadostivosť, bol tento námet považovaný za konflikt medzi božskou a pozemskou láskou; Kupido mal v tomto prípade počestnejšiu úlohu; *Pan* však tiež stelesňuje univerzálnu prirodzenú vlastnosť (grécky *pan* – „všetko“), takže stelesňuje aj univerzálnu moc lásky

-Kupido stojí *triumfálne* uprostred rôznych predmetov: kníh, *vavrínového venca* alebo *ratolesti* (symboly vzdelanosti s umenia), *hudobných nástrojov* (láska), *zbraní* a *brnenia* (vojna)

-Kupido stojí nad ležiacim bojovníkom, nad ktorým zvíťazil silou svojej zbrane

-*Amor a Psyché*; tento príbeh je neskoro antickou rozprávkou rímskeho spisovateľa *Lucia Apuleia* z *Madaury* (2.st.); jeho najvýznamnejším dielom je román *Metamorphoses/Premeny čiže Zlatý osol*, ku ktorému je pripojená aj táto rozprávka; dej podrobne uvádza heslo *Psyché*; renesanční

humanisti vykladali tento príbeh ako filozofickú *alegóriu* o úsilí Duše (Psýché) po zjednotení s Túžbou (Erós), výsledkom ktorého je *Rozkoš* (ich potomok)

http://sk.wikipedia.org/wiki/Ermit%C3%A1%C5%BE#Gr.C3.A9cke.2C_r.C3.ADmske_a_orient.C3.A1ne_umenie

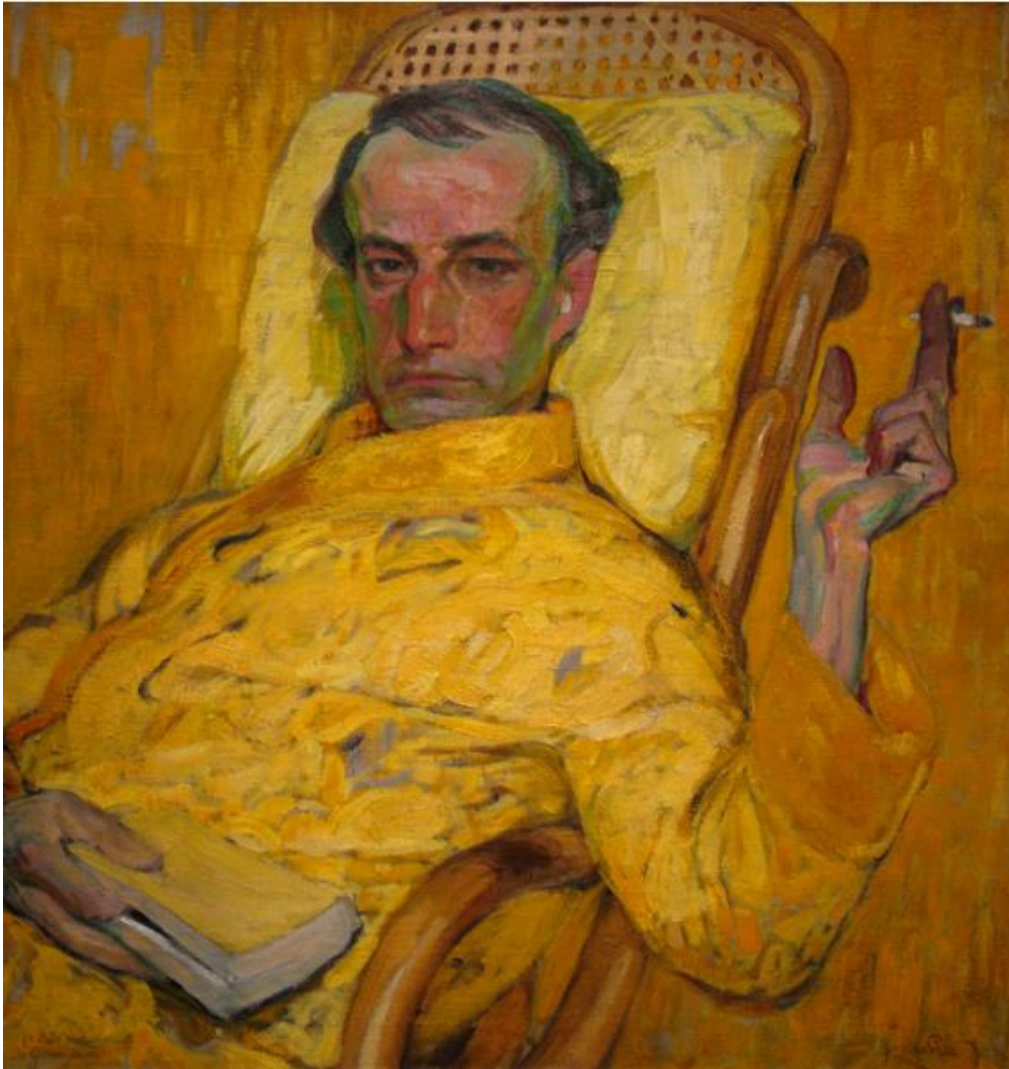
Kupka František - (†1957); český maliar a grafik, ilustrátor; jeden zo zakladateľov *abstraktného umenia*; jeho vzťah k hudbe sa podieľal na vzniku *orfizmu* (pozri *kubizmus orfický*); prevažnú časť života prežil vo *Francúzsku* na predmestí Puteaux (pozri *Skupina z Puteaux*); na pražskej Akadémii študoval u *F. Sequensa*, stúpenca *nazarénov*; počas štúdií vo Viedni bol jeho učiteľom ďalší stúpenec nazarenizmu *Eisenmenger*; do roku 1930 bol Kupka stúpencom *teozofie*, zaujímal sa o východné *filozofie* a *mysticismus* (v *Paríži* dokonca vyučoval náboženstvo a vystupoval ako médium); do roku 1930 boli základom jeho *abstrakcionistických* tendencií realistické podklady; vrcholné obdobie však predstavuje čistá *abstrakcia*; v *Paríži* vstupuje do kontaktu s maliarmi označovanými ako *orfisti*; ale s touto skupinou sa rozíde a ďalej tvorí ako individualista a samotár; v *Paríži* je ešte ovplyvnený tvorbou *H. Toulouse-Lautreca*, *P. Cézanna*, *P. Gauguina* a *E. Muncha*; študuje na Sorbone prírodné vedy a mikroskop mu otvára svet *mikrokozmu*; jeden čas usiloval o syntézu maliarstva a hudby (pozri *V. Kandinskij*, *synchromizmus*), ale nakoniec ju zavrhol; jednako len obraz „*Dvojfarebná fuga*“ inšpirovaný Bachovou hudbou, je jeho najznámejším dielom; pozri *kompozícia*; *kubizmus*, *abstraktné umenie*

F. Kupka:

F. Kupka: Dvojfarebná fuga

F. Kupka: Žltá škála (1907)

kupliarka - pozri *prostitúcia, stará žena*

D. van Baburen: Kupliarka (17.st.)

J. van Bijlert: Kupliarka (17.st.)

J. van Bijlert: Kupliarka (1625-1630)

kupola/kopule/sféra - z lat. cop(u)la, z tal. cupola – „puto, pojidlo, zväzok“

-klenba v podobe *polgule* alebo inej rotačnej plochy (*elipsoid*, *paraboid*), ktorá zastrešuje kruhové, oválne, štvorcové alebo *polygonálne* priestory; hranatá kupola je zaklenutá *kláštornou klenbou* nad *polygónom*

Dudák: základná *klenba sférická*, vytvorená časťou guľovej plochy alebo inej rotačnej plochy nad kruhovým, štvorcovým (pozri *trompa*, *pendetiv*) alebo polygonálnym *pôdorysom*; plná kupola môže mať tvar *polgule*, polelipsoidu, polparaboidu; kupola plochá (tzv. *kalota*) je výsekom menovaných tvarov; podľa tvaru oblúka tvoreného rezom kupolou, sa delia kupole na stlačené, ploché a hrotité; škáry medzi *klenákmi* smerujú do stredu klenby, ktorá sa na vrchole zatvára a zaťažuje klenákom, alebo zostáva otvorená *okulom* pre osvetlenie *interiéru* (väčšinou je nad okulom *lucerna*); kupola musí byť podporená po celom obvode múrmi alebo *pasmí*; často dosadá na kruhový alebo polygonálny *tambur*; príkladom najjednoduchšieho typu kupole je *iglú* (pozri *klenba sférická*); najstaršia pravá kamenná kupola (a súčasne pravá *klenba* vôbec) je doložená z pravekého sídliska Khirakitii na Cypre (6000pr.Kr.); ďalšie využitie kupole doložené v *krétsko-mykénskej kultúre* v podobe *kupolových hrobov* (Átreova hrobka v *Mykénach*; pozri *pokladnica Átreova*), nie sú to však pravé kupole, nakoľko ich tvoria iba smerom hore sa zužujúce kamenné prstence (princíp *klenby prečnelkovej*); pravá kupola sa v staroveku uplatnila najmä u Rimanov nad kruhovým pôdorysom (*Pantheon*, priemer 43,6m; 27pr.Kr.); veľký rozvoj kupol nastal v *byzantskej architektúre*, ktorá úspešne vyriešila problém stavby kupole na štyroch pilieroch nad štvorcovým pôdorysom (*chrám Hagia Sophia* s kupolou na krížovom pôdoryse, priemer 31,4m); v Európe oživenie stavby kupol na sklonku *stredoveku* a v *renesancii* (podnety prišli z *Byzancie*, najmä po páde *Carihradu* 1453, keď do *Talianska* odišiel rad byzantských majstrov); kupola v renesancii (*chrám sv. Petra v Ríme* s priemerom 42m) súvisela s obľubou *centrál*; veľké kupoly sa zvyčajne skladajú z dvoch vrstiev (z vnútornej priestorovej kupoly a vonkajšej, viac klenutej vrchnej kupoly)

pozri *sférický trojuholník*: *cíp klenby*, *pendetiv*; *trompa*, *tambur*, *lucerna*, *kalota*; *klenba melónová*, *klenba sférická*, *klenba česká*; *polokupola*

W. Schubert van Ehrenberg: Interiér kostola (1665)

J. Vodrážka: Zo starej Prahy. Kopula svätého Mikuláša (lept, veduta, okolo 1960)

kupola baziliky sv. Petra v Ríme - postavená *Michelangelom*, dokončená *Giacomom della Porta*

kupola amforová - kupola s *amforovou* klenbou

kupola cibulovitá - v starej byzantskej a ruskej architektúre s nachádza vo veži s *cibuľovou* strechou

kupola dvojplášťová - kupola s vnútornou priestorovou a vonkajšou ochrannou časťou; existujú aj trojplášťové (Londýn); ide o kupoly s veľkým *priemerom*

„**kupola na cípoch**“ - český termín pre „kupolu na rohoch“; *základná kružnica* kupoly opisuje celý pôdorys a tvorí *pologuľu* so zvislo odrezanými stranami

„**kupola na rohoch**“ - čes. termín pre „kupolu na rohoch“

kupola na pendetívoch - *základná kružnica/patečný kruh/pätový kruh* je vpísaný do pôdorysu hranatej spodnej časti stavby; *pendetívy* sa stávajú samostatnými konštrukčnými prvkami; porovnaj *kupola na rohoch/cípoch*

kupola na trompoch - kupola s hornými rohmi štvorbokej, osembokej (pozri *oktogón*) spodnej časti stavby premostenými *trompami*; v prípade *oktogónu* zaklenutým kupolou s *klenbou kláštorou* alebo kruhovou, nachádza sa často medzi trompami a kupolou *tambur* prelomený oknami na osvetlenie priestoru, alebo kupola vrcholí *lucernou* s tým istým poslaním, osvetliť priestor

kupola nebeská/klenba nebeská - *firmament*

kupolovitý hrob - *hrob kupolovitý*

kupro - z lat.; v zloženinách prvá časť s významom *med'*

kuprotypia – tlač z medených platní (*tlač z hĺbkky, lept* alebo *rytina*); tiež *mediryt*

kura/kurča - symbol *jari*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

Eurotelevízia: karotenoidy sú *organické pigmenty*, ktoré dávajú *farbu* nielen žltým kvetom a listom, ale aj *vajcovému žltku*; luteín napr. spôsobuje sfarbenie kuriatok i kačiatok; mláďatá majú krycie sfarbenie, vďaka ktorému splývajú s okolitým prostredím a sú maskované pred predátormi, keďže na jar prevláda *žltá farba*; pozri *vták; zviera; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

kurácia - časť farnosti (pozri *fara*) s vlastným kostolom spravovaná ustanoveným *kaplánom*; tiež *expozitúra*; pozri *klérus*

Kurajšovci – z arab. نَعَشَتَانُو/Kurajšec

www: arabský beduínsky kmeň z okolia *Mekky* v dobe vzniku islamu; na rozdiel od ostatných arabských kmeňov, ktorí sa živili predovšetkým pastierstvom, Kurajšovci sa zamerali na karavány obchodu; značné zisky im prinášali tradičné púte k posvätným miestam v Mekke; Mekka zo začiatku 7.st. bola najdôležitejším kultúrnym a obchodným centrom západnej Arábie; ležala na obchodnej trase spájajúcej Etiópiu a Indiu so Sýriou a Palestínou; vďaka svojej ekonomickej sile

sa Kurajšovci tešili značnej úcte medzi ostatnými arabskými kmeňmi; hoci sám Mohamed a veľa jeho priaznivcov pochádzalo z tohto kmeňa, jeho vystúpenia v úlohe proroka sa u Kurajšovcov stretlo s nevôľou; predovšetkým vodcovia kmeňa sa obávali, že islam oslabí význam Mekky a oni tak stratia svoj politický a ekonomický vplyv; prví moslimovia sa dočkali od Kurajšovcov ústrkov, ktoré nakoniec viedli k vojnovému konfliktu; pozri *Alah v histórii, Hubal*

kura ngaituku - Wensleydalová v súvislosti s heslom *harpye*: k príbuzným harpyí patria „vtáky duší“ (*bai*) zo starého Egypta, ktoré vyhnali okolo roku 1300pr.Kr., ďalej *murgh-i-adami* z islamského sveta, ďalej obrovská kura ngaituku na *Novom Zélande* a bližšie k domovu *erinye-fúrie* ; pozri *monštrá; vták*

kurantná minca - minca kurantná

kurátor výstavy umenia - SME: kurátor je ten, kto rozmiestňuje diela vo výstavnej sále a stráži výstavu; býva spravidla vyštudovaný *kunsthistorik*, profesionál, ktorý je zodpovedný za koncepciu a výber diel na výstavu; pozri *výstavníctvo*; porovnaj *kustód*

kurbaryl - *www: kopál americký*

Kurdalgal - *kaukazský boh kováčstva z rodu narti*; porovnaj v *gréckej mytológii* - *Hefaista*

Kurdi – pozri *Bidžar*

kurdotier - franc. *cour d'honneur* – „čestný dvor“

- *čestný dvor* v podkovovej *dispozícii* barokového *zámku*

-*čestný dvor* pred hlavným *priečelím* renesančných a barokových *palácov* alebo *zámkov*; vymedzený na bokoch krídlami a vpredu mrežou; v čelnej časti sa nachádza hlavná časť zámku - *corps de logis*

kurenta/písmo kurentné - 1.nemecké *gotické písmo* 15.-16.st. s dôsledným spájaním a lámaním ťahov, s ostro zahroteným *driekom*; užívané v celej *Európe*; rukopisná forma *fraktury*

2.typ novogotickej *kurzívy* bežnej v pol.19.st.; vychádza z gotickej kurenty; ľudovo označované ako *švabach*

Kúreti - gréc. Kuretes; v *gréckej mytológii* horskí *démoni* z ostrova *Kréta*, ochrancovia *Dia* po jeho narodení; hlukom a krikom odvádzali pozornosť nebezpečného otca *Krona* od plačúceho malého *Dia*; podľa inej verzie boli Kúreti prvými ľuďmi na svete; vyrástli zo zeme po veľkom daždi (pozri *mýty stvoriteľské*); obdoba *Korybantov*

<http://it.wikipedia.org/wiki/File:Cur%C3%A8tes.jpg>

http://it.wikipedia.org/wiki/Zeus#La_nascita

Okruh G. Romana: Narodenie Jupitera (okolo 1530)

J. Jordaens: Malý Jupiter kŕmený kozou Amalteou (brunaille, kresba kriedou, perokresba, lavírovanie, 1640)

Podľa J. Jordaensa: Dieťa Jupiter kŕmený kozou Amaltheou (rytina, 1652)

L. Corinth: Mladý Zeus (1905)

kurgan/kurhan - mohyla s poloválnym alebo hranatým základom nad historickým hrobom; najstaršie už v mladšom neolite a eneolite; vysoké až 20m, s minimálnym priemerom 3 m, ale aj 100m; rozšírené

v *Európe* aj *Ázii*, najmä v *Sýrii*; pozri *náhrobok*, *skýtsko-sarmantské umenie*; *umenie doby bronzovej a železnej* (Baleka); *funerálne umenie*

<http://bialczynski.wordpress.com/slowianie-w-dziejach-mitologia-slowian-i-wiara-przyrody/czworksiag-wielki-wiary-przyrody/tom-iv-ksiega-wiedy/kopce-swiete-sanktuaria-bogow-albo-kurhany-wladcow/>

kúria - 1.starorímsky správny obvod; rímska poradná *sála*, správna budova/radnica obdĺžnikového pôdorysu pre zasadnutia *rímskeho* senátu; pozri *Rímska ríša*, *architektúra rímska*; porovnaj *búleuterion*
2.správne budovy *pápežského* dvora
3.dedinské sídlo *zemanov* na *Slovensku*, pripomínajúce dvorec alebo malý zámček; kúria niekedy ovplyvnená *ľudovou architektúrou*; porovnaj *kaštieľ*; pozri *slovenská architektúra*

F. Katona: Kúria v spišskej dedine

kuriála - písmo *pápežských* listín v 8.-12.st.; talianska vývojová fáza *mladšej rímskej kurzívy*; v 11.st. postupne preberá znaky *karolínskej minuskuly*, dodržiava však pretiahnuté *drieky* a ich zdobenie; porovnaj *cancellaresca*

kurierny šach - *šach kurierny*

kuriozita - zvláštnosť, nezvyčajnosť; pozri *kabinety kuriozít*, *komora umeleckých diel*; tzv. *blší trh*; *necuke*

J. van Eyck: Sv. Hieronymus študujúci (1442)

A. Dürer: Hieronymus vo svojej študovni (1514)

L. Cranach st.: Albrecht Hohenzollern ako sv. Hieronymus vo svojej študovni (1526)

kurkuma - *farbivo prírodné* rastlinného pôvodu; získavané rozomletím hľuzy kurkumy dlhej; používané ako *farbivo potravinárske*; ako iné prírodné žlté farbivá aj kurkuma prispieva k lepšej farbe pleti, lebo má protizápalové účinky

kurlok - v súvislosti s heslom *koliba*: v Beskydách sa stavba nachádzajúca vo vnútri *salaša*, nazýva kurlok; slúži ako sezónne obydlie pastierov a ako priestor, v ktorom sú nimi spracovávané mliečne produkty a uchovávané predmety dennej potreby; ide o dom bez komína, s otvoreným ohniskom, z ktorého dym vychádza priamo medzerami medzi trámami zrubu a škárkami v streche; pozri *ľudová architektúra, pastier*

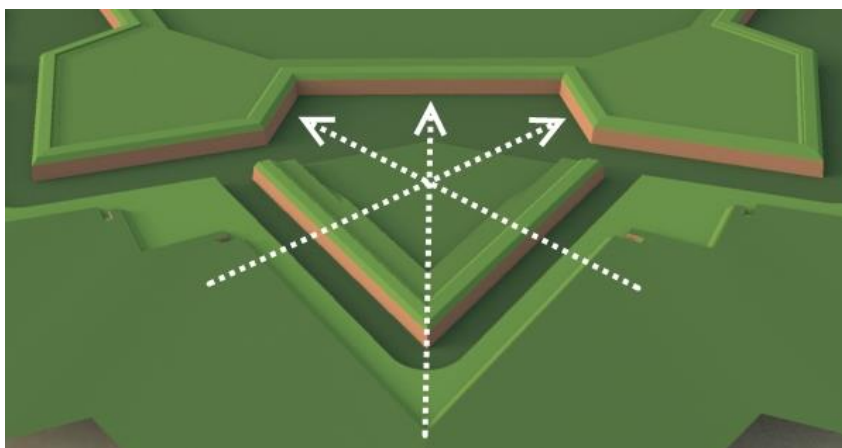
kurmis/kirmidza - z arabského *quirmiz*; pôvodné indické označenie *karmínu*; názov doslova znamená „vyrobené z červca“ (nopálového)

kuros - gréc. kuros – „mládenec“; grécka *archaická* socha nahého mládenca, ktorá je nepotrebným zobrazením víťazných *atlétov*, náhrobnou alebo *votívnou* sochou alebo sochou bohov, najmä *Apolóna*; *frontálne* poňatie postoja porušené nakročením jednej nohy (vynálezcom tohto pohybu podľa povesti *Daidalos*); kurovia zo Sunionu z obdobia okolo 660 pr.Kr. jednými zo známych *kolosov*; v gréckom *archaickom* sochárstve socha nahého mládenca, zvyčajne vykročeného ľavou nohou, s pripaženými pažami, neindividualizovaného, v *proporciách*, ktoré anticipujú *kánon* klasického ideálu *kalokagathie*; stavaný na hrob pre predstavu, že mŕtvy sa stáva *héroom*, polobohom; kúros aj obetným darom bohom; vývojom rozlíšený typ *dórsky* (atletické proporcie, tvrdší obrys, relatívne plochá *modelácia*; *Kleobis a Biton*, 6.st.pr.Kr.) a typ *iónsky* s mäkkou *modeláciou*; kúros z ostrova Mělu (pol.6.st.pr.Kr.) mal výšku 3m, neskoršie sa veľkosť sôch zmenšovala; v klasickom období (4.st.pr.Kr.) sa kúros začlenil do motívu *atléta* (Polykleitos, Lysippos); ženským náprotivkom je *kóre*; pozri *archaický úsmev*, *daidské sochárstvo*; *chódza*

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:010MAD_Kouros.jpg

kurtina - z franc. *courtine*; časť barokového *opevnenia*; *hradba* medzi dvoma *flankovacími vežami*, *rondelmi* alebo *bastiónmi*; pred ňou býva *ravelin*; opatrená *banketom* a z bokov hájená *bastiónmi*; pozri *kaponiéra*, *batériová veža*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kurtina>

Model ravelinu brániaceho útoku na kurtinu

kurtizána - z franc. *courtisan*, *courtisane* – „dvoran, dvoranka“, resp. z tal. *cortigiano*, *cortigiana*, ktorý označoval príslušníka kráľovského dvora

-*neviestka* pohybujúca sa vo vyšších kruhoch; svojím vzdelaním a spoločenskou kultivovanosťou bola aj inteligentnou spoločníčkou; jej postava sa stala častým námetom v literatúre (Dáma s kaméliami) aj výtvarnom umení; známymi kurtizánami na francúzskom dvore boli madame de Pompadour (pozri *kabelka*) a madame du Barry, alebo madame de Montespan, ktoré neváhali zasahovať aj do štátneho diania a boli mecenáškami umelcov (pozri *patrón*)

www: milenka alebo *prostitútka* z vyšších spoločenských kruhov, nielen v *Európe* ale aj *Ázii* (*Čína*, *Japonsko*); jej úloha bola nielen sexuálna, respektíve často zahŕňovala služby pre výlučne nesexuálnu spoločnosť

pozri *gejša*, *hetéra*, *ji-t'i*, *tawáif*; *prostitútka*; *erotika/sex*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Cortigiana>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Japanese_courtesan.jpg?uselang=ru

<http://www.liveinternet.ru/users/3370050/post122145726/>

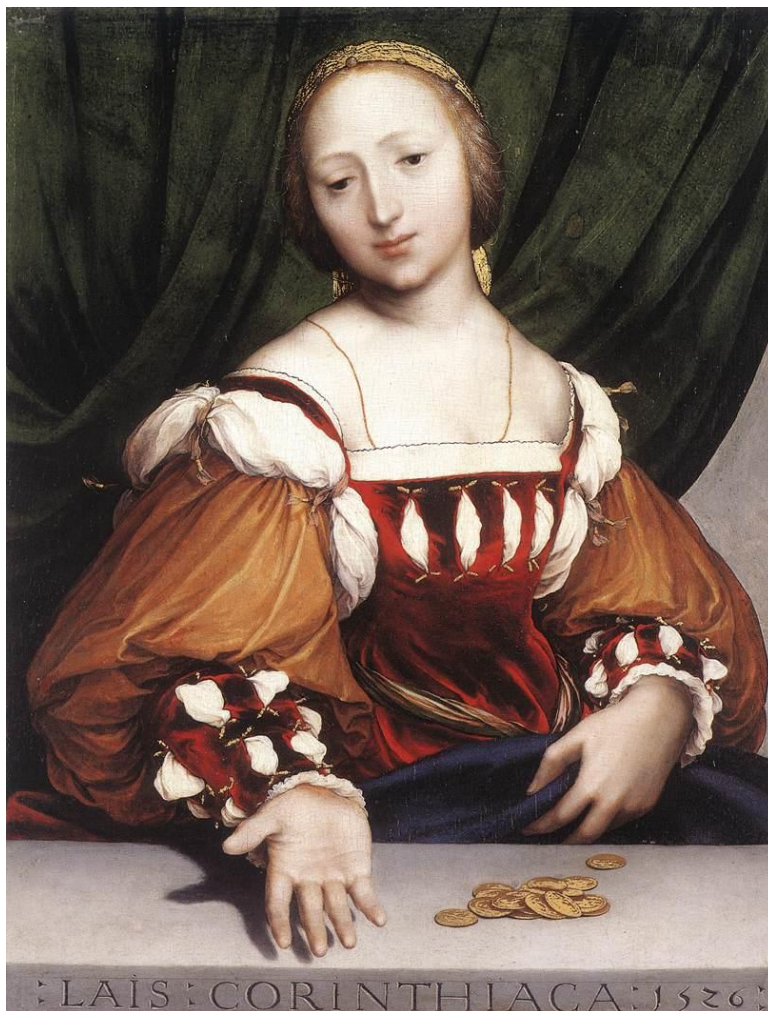
H. Brosamer: Kurtizána a blázon (drevoryt, 1530)

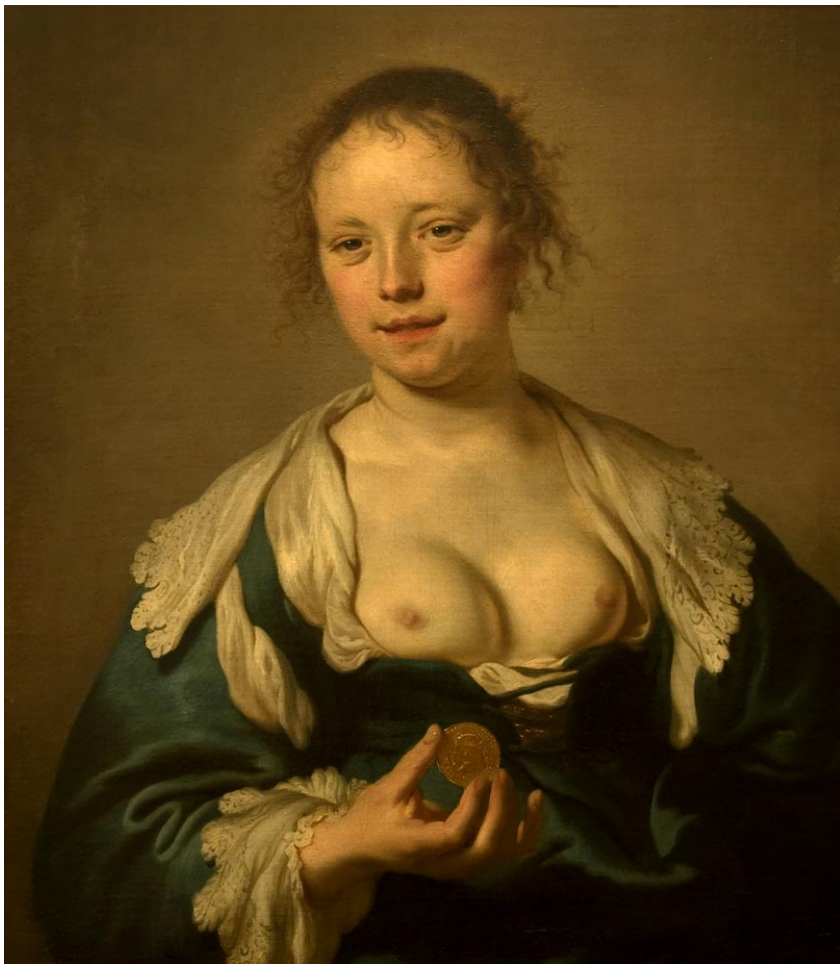
G. van Honthorst: Usmievavé dievča. Kurtizána držiaca obscénny darček (1625)

J. van Scorel: Mária Magdaléna (1530)

H. Holbein ml.: Lais z Korintu (1526)

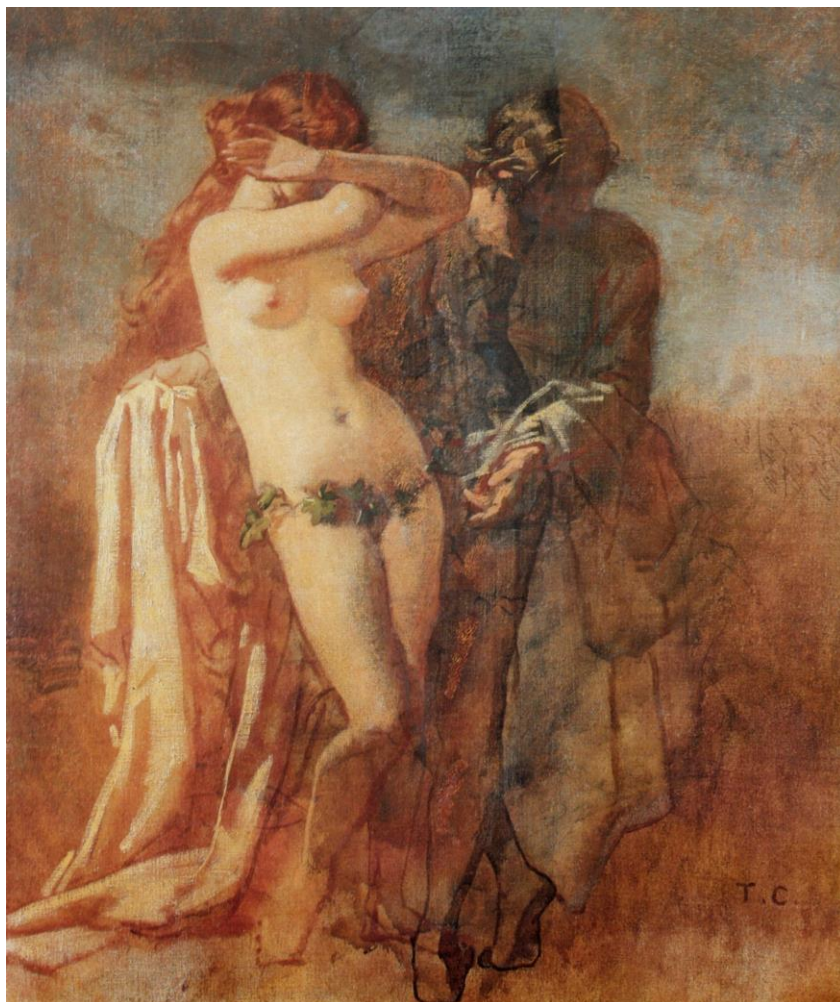
J. A. Backer: Kurtizána (1640)

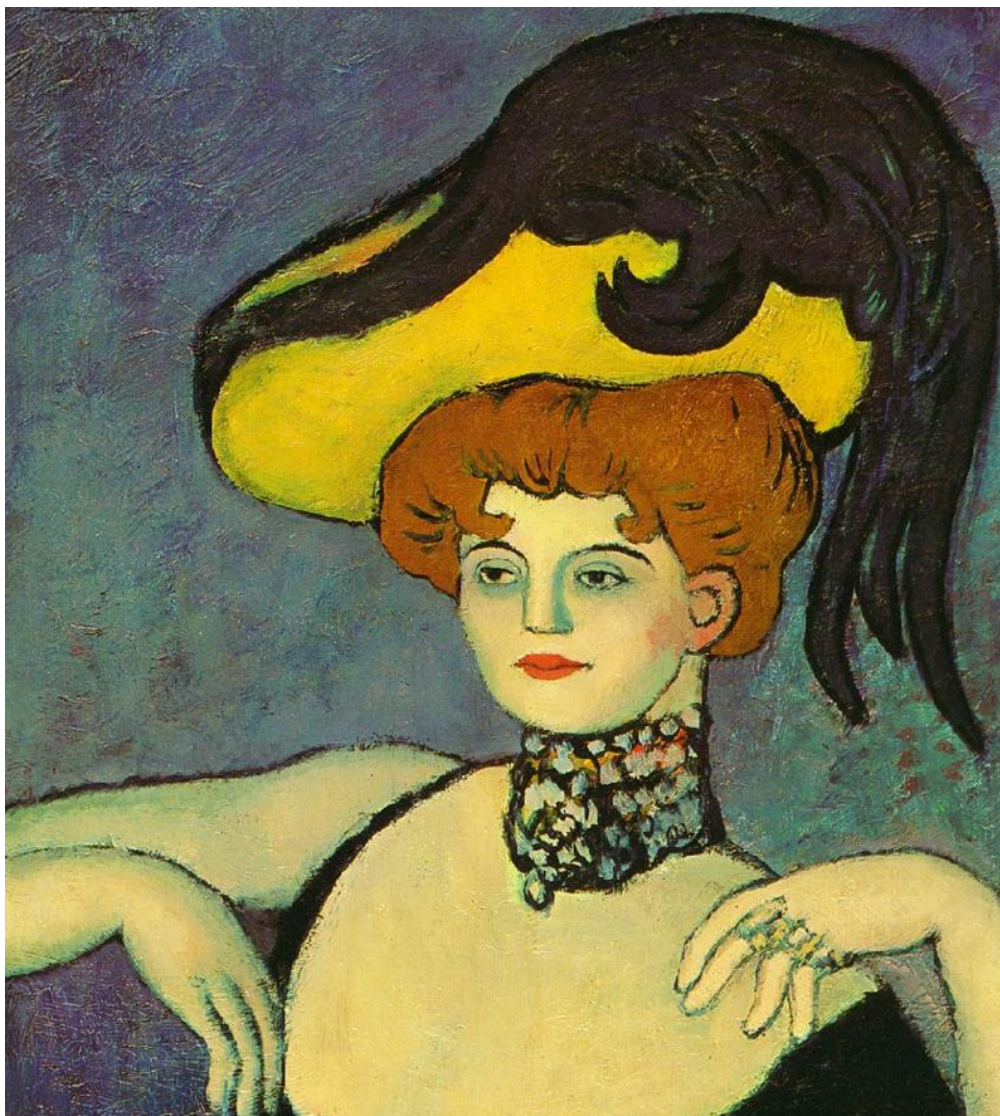
J. van Bijlert: Kurtizána ťahajúca mačku za ucho (17.st.)

P. Subleyras: Milujúca kurtizána (1735)

T. Couture: Kurtizána a jej matka (1857)

P. Picasso: Kurtizána s náhrdelníkom s drahokamami (1901)

kurtoázia – z franc. courtoisie – „zdvorilosť“; spoločenská slušnosť, galantnosť, dvornosť; slovo je spájané so slávnymi osobnosťami juhofrancúzskej panovníčky Eleonóry Akvitánskej z 12.st.; traduje sa, že na jej dvore sa schádzali *trubadúri* z celého *Francúzska* a ospevovali jej krásu; Eleonóra bola súčasne dobrou diplomatkou a *mecenáškou* umenia (pozri *patrón*); usilovala sa pozdvihnúť postavenie urodzených dám, upraviť mravy mužov na šľachtickom dvore voči ženám i voči sebe navzájom; vyžadovala vzdelanosť mužov v *tanci*, *speve*, hre na *hudobný nástroj*; súčasne sa mali vzdelávať aj dámy na dvore v konverzácii, *hudbe* a *poézii*; hlavnými nositeľmi kurtoázie boli panovníci a dvorania, ktorí sa stali príkladom pre rytierov, aristokraciu a mešťanov; napodobňovanie a preberanie zvykov vytvorilo formu spoločenských pravidiel prirodzených v určitej spoločnosti; pozri *rokoko*

Kurth Maxmilián - (†1962); nemecko-slovenský maliar

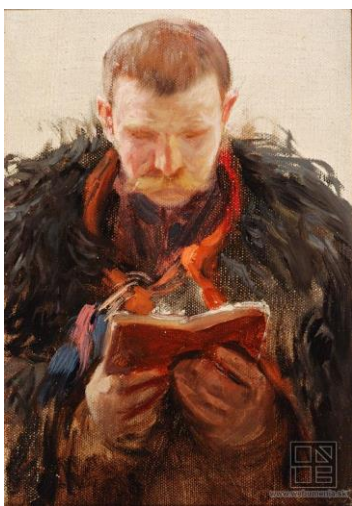
<http://www.kniznica-poh.sk/pamatniky/kurth.htm>

http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.O_2812/Max%20Kurth

<http://www.webumenia.sk/autor/5510>

M. Kurth: Štúdia troch stareckých postáv
M. Kurth: Štúdia hlavy ženy v čepci (1931)

M. Kurth: Štúdia čítajúceho starca (1904)
M. Kurth: Priadky (1904)

M. Kurth: Leto - štúdia dievčaťa s červeným dáždnikom (1908)

M. Kurth: Procesia na východnom Slovensku (1915)

M. Kurth: Vo vojenskej dielni (1915)

M. Kurth: Kováčska dielňa (štúdia, 1998)

M. Kurth: Štúdia z Prakovských strojární (1909)

kuruci - maď. z lat.; uhorskí povstalci; názov vznikol pravdepodobne v čase Dózsova povstania 1514 (György Dosza, drobný uhorský *šľachtic*, vodca najväčšieho protifeudálneho povstania poddanského obyvateľstva v *Uhrách*; upálený 1514), keď sa proti svojim utláčateľom búrili masy zmobilizované pôvodne na *krížovú výpravu* proti *Turkom*; v 17.-18.st. tak boli označovaní účastníci stavovských povstaní uhorskej šľachty proti *Habsburgovcom*; pozri *barok*

kurulské kreslo - lat. *sella curulis*; *lavica* so skríženými nohami po bokoch; *kreslo* určené pre *autoritu* - *sudcu* v starovekom *Ríme*; pozri *Pilát Pontský*, *Posmievanie sa Kristovi* (Hall); *mobiliár*; porovnaj *katedra*, *aediles curules*, *faldistorium*

-v súvislosti s heslom *Sedia gestatoria*: na kurulskom kresle sedeli novo zvolení rímski konzuli pri výkone svojej funkcie; rovnakú funkciu plnilo pápežské *sedia gestatoria*; kurulské kreslo ako znamenie rímskej moci a štátu vidno aj v námete „*Vyliatia piatej čaše na trón šelmy*“, v ktorom *šelma morská* zastupuje Rím (*Apokalypsa glosovaná*)

(16,8-9. Sedem pliaĝ. Vylatie štyroch čiaš). **Vylatie štvrtej a piatej čaše** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

G. A. da Brescia: Kristus pred Pilátom (rytina, 1490-1507)

J. M. Molenaeer: Ježiš v dome Marty a Márie (1635)

kurzíva - z lat. *curro* – „bežím“; druh bežného *písma* so šikmou osou; grécka kurzíva sa objavila už v 3.st.pr.Kr. a postupným odlíšením smerovala od veľkej abecedy (*majuskuly*) k malej (*minuskule*); rímska kurzíva sa objavuje v 1.st.pr.Kr. a bola obchodným písmom pre súkromné listiny, záznamy, písanie účtov apod.; jednotlivé písmená svojím sklonom a plynulým spájaním zodpovedali potrebe rýchleho a plynulého záznamu; kurzíva sa modifikovala v národných písmach, napr. v podobe *karolínskej minuskuly*; vo vývoji kurzívy má význam prvé *latinské písmo* minuskulové: *mladšia rímska kurzíva* zo 3.-7.st.; významné podnety vo vývoji kurzívy dali cisárske a pápežské kancelárie (pozri *kuriála*, *notula*, *cancellaresca*); významným stupňom vo vývoji kurzívy je *humanistická kurzíva* (od 15.storočia); kurzíva bola vytvorená aj pre *knihtlač* (A. Manutius) a stala sa bežným knižným písmom; dnes slúži kurzíva na bežnú sadzbu na zvýraznenie citátov a iných závažnejších textových úsekov; sú ňou tlačené aj celé stránky knižného textu, básnické zbierky

kurzíva gotická - od 13.st., s pravosmerným sklonom a spojovacími ťahmi medzi písmenami; používaná pre bežnú potrebu; pozri *notula*; *gotické písmo*

kurzíva humanistická - typ bežného *latinského písma*; vznik v 2.pol.15.storočia z *humanistickej polokurzívy*; základný znak: spájanie jednotlivých liter pomocou slučiek; v 16.storočí z nej vznikla *latinka*; pozri *humanistické písmo*, *italika*

kurzíva rímska - pozri *kurzíva rímska mladšia*, *kurzíva rímska staršia*

kurzíva rímska mladšia - kurzívna forma *minuskuly knižnej* z 3.-7.st.; popri *unciále* bola podkladom pre *karolínsku minuskulu*; pozri *kuriála*, *langobardské písmo*, *vizigótske písmo*

kurzíva rímska staršia - kurzíva typu *majuskuly* vychádzajúca z rímskej *kapitály monumentálnej*, *rustiky* a *kvadráty*